

խնդրում գրեթէ նոյնանում են ուս պոնապետութեան երկու բեկերը — բոլշեւիկեան եւ միապետական: Զուր տեղը չէ արդէն, որ ուս միապետականները յաճախ ծախահարում են բոլշեւիկներին արտաքին եւ ազգային քաղաքականութիւնը: Ռուս կայսերապաշտները իրականացած են տեսնում իրենց ծրագրի մի մասը բոլշեւիկներին ձեռքում, իսկ ամենից առաջ — Ռուսաստանի միացումը եւ ամբողջացումը, «ոուս հողերի հաւաքումը»:

Եւ սակայն բոլշեւիկներին եւ միապետականներին դուրս կան նաեւ քաղաքական ուրիշ ազդակներ՝ Ռուսաստանի ապագան կերտելու խնդրում: Իսկ այդ ապագան չէ կարող լինել միապետական թէկուզ հէնց նրա համար միայն, որ չկայ այլեւս, վաղուց վերացել է նրա անտեսական-ընկերային խարխալը, ուս կալուածատէր ազնուականութիւնը, այլ եւ խոշոր բուրժուազիան: Որպէս գերագնացօրէն աշխատաւորական-գիւղացիական երկիր, Ռուսաստանի ապագայ վարչակազմը կարող է լինել միայն եւ միայն դեմոկրատական-հանրապետական, ղեկավարութեամբ ընկերավարականների եւ ժողովրդավար տարրերի:

Ի հարկէ վերջիններս եւս առանց այլեւայլի Հայաստանին չպիտի վերադարձնեն իր անկախութիւնը: Բայց նախ, գէթ իր ազատութիւնը կը ստանայ հայութիւնը, եւ ապա՝ հանրապետական-դեմոկրատական Ռուսաստանում

իրական ֆետերացիան կը դայ բռնելու այժմեան կեղծ, երեւութական ֆետերացիայի տեղը: Խորհրդային պայմաններում լրջօրէն խօսել «ֆետերացիայի» մասին՝ աւելի քան միամտութիւն պիտի լինէր:

Ֆետերացիայի էութիւնը նրա բաղադրիչ երկիրներին եւ ժողովուրդներին ազատութեան եւ ապակեդրոն վարչաձեւի մէջ է կայանում, մինչ բոլշեւիզմի էութիւնը — դեքատուրան է եւ ծայրայեղ կեդրոնացումը:

Ռուսաստանը, որ ազգայնօրէն միատարր չէ բնաւ, այլ բազմատարր, որ բուն ուս (վեւիկօսուս) ցեղը ողջ ազգաբնակչութեան հազիւ 60% է կազմում, ապագային պիտի լինի կամ հանրապետական-դաշնակցային եւ կամ նորէն, մի անգամ եւս պիտի կործանուի, հարկաւ, կրկին ոտքի կանգնելու համար, բայց ազատ-դաշնակցային պատուանդանի վրայ: Եւ ի՞նչ խօսք, որ այդպիսի Ռուսաստանը, անգամ եթէ նա հարկադրաբար իր մէջ պահի Հայաստանը, հազար անգամ աւելի գերազասելի է հայ ժողովուրդի շահերի տեսակէտից, քան Խորհրդային արդի «ֆեդերացիան»:

Հասկանալի է ուրեմն, որ հայ ազգային-քաղաքականութիւնը, առաջնորդուելով սփական իսկ շահերի զիտակցութեամբ, ողջունել միայն կարող է Ռուսաստանի ապագայ վերականգնումը՝ դեմոկրատական-դաշնակցային գեանի վրայ: (վերջը յաջորդով)

Հ Ա Յ Կ Ե Ա Ն Ք Ը

(ԱՄՍԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ)

Գրեց՝ ՍԻՄԷԼ ՍԷԳ

ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ԽՈՒՃԱՊ ԵՒ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ինչպէս բովանդակ Խորհրդային Միութեան մէջ, Հայաստանում եւ, վերջին ամսաշրջանի կեանքը ամբողջապէս անցաւ անգլեւխորհրդային յարաբերութիւնների խղման եւ վարչաւայի սպանութեան սպաւորութեան տակ:

Հակառակ արտաքին աղմուկ-ժխորի ու յոխորտանքի, խորհրդային վարիչները ահա-

բեկուած տրամադրութիւն յայտնաբերեցին՝ լուրջ կերպով վախնալով պատերազմից եւ, հետեւաբար, նաեւ իրենց անկումից: Մամուլ, ժողով, ցոյց ու բանաձեւ՝ համակուած են ամբողջովին վախով եւ անստոյգ ապագայի մտահոգութեամբ: Եւ ինչպէս ամբողջ Խորհրդային Միութեան մէջ, Հայաստանում էլ միակ միջոցը հակադդելու արտաքին սպանալիքն-